

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Groteska

Diplomová práce

Obor: Učitelství výtvarné výchovy pro 3. stupeň a ZUŠ

Olomouc 2012

Vedoucí práce: Mgr. MgA. Veronika Selingerová

Vypracovala: Bc. Bohumila Kohutová

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci s názvem Grotteska jsem vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. MgA. Veroniky Selingerové a použila jsem jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 20. 6. 2012

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. MgA. Veronice Selingerové za odborné vedení a cenné rady při realizaci diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům Domu dětí a mládeže v Olomouci za možnost vyučovat výtvarnou výchovu a Pavle Chapčákové za příležitost zdokonalit se v keramické tvorbě. Nakonec bych ráda poděkovala své rodině a příteli za velkou podporu a trpělivost během celého studia.

Obsah

ÚVOD	6
1 TEORETICKÁ ČÁST- GROTESKA.....	8
1. 1 Vývoj grotesky a groteskního výrazu ve výtvarném umění	8
1. 2. Groteskní projev ve tvorbě evropských umělců	10
1. 2. 1 Groteskní výraz v díle Francisca Goyi a Pabla Picassa	10
1. 3 Groteskní projev v tvorbě českých umělců	13
1. 3. 1 Představitelé české grotesky.....	14
1. 3. 1. 1 Jiří Sopko	15
1. 3. 1. 2 Jiří Načeradský	15
1. 3. 1. 3 Karel Nepraš	16
1. 3. 2 Další představitelé české grotesky	17
1. 3. 2. 1 Karel Pauzer.....	18
1. 3. 2. 2 Hana Purkrábková.....	19
1. 3. 2. 3 Pravoslav Rada	19
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	21
2. 1 Inspirační zdroj k praktické části.....	22
2. 1. 1 Niki de Saint Phalle.....	23
2. 2 Fobie	25
2. 2. 1 Fobie, strach a úzkost	26
2. 3 Drobné plastiky fobií	27
2. 3. 1 Pavouk z Moulin Rouge- Arachnofobie.....	28
2. 3. 2 Ementálová tanečnice- Musofobie	29
2. 3. 3 Jedovatý preclík- Ofidiofobie.....	30
2. 3. 4 Ostrý tanec- Selachofobie	30
2. 3. 5 Prvotní strach- Klaustrofobie	31
2. 3. 6 Bílý plášť- Iatrofobie.....	32
2. 3. 7 Riabus- Pteromechanofobie	33
2. 4 Technologický postup práce	34
2. 5 Groteska- Drobné plastiky fobií- Obrazová část	35
3 DIDAKTICKÝ PROJEKT.....	44
3. 1 Fobie aneb Čeho se bojíme.....	44
3. 1. 1 Keramika pro mladší školáky.....	44

3. 1. 2 Keramika a prostorová tvorba	47
3. 1. 3 Keramika pro dospělé	51
3. 2 Strach	54
ZÁVĚR	56
SEZNAM VYOBRAZENÍ	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A DALŠÍCH ZDROJŮ INFORMACÍ	60
ANOTACE.....	61

Úvod

Praktická diplomová práce s názvem Groteskna pojednává o možnosti, jak pracovat s vlastním strachem a úzkostí. V této práci vycházím ze své osobní zkušenosti.

V minulosti jsem často prožívala pocity úzkosti, které mi znepríjemňovaly život. Po vyhledání odborné pomoci jsem začala užívat léky, které nebyly zrovna ideálním řešením této situace. Už jsem sice nepociťovala záchvaty úzkosti, ale necítila jsem skoro nic. Představa toho, že bloumám bezmyšlenkovitě po světě, mne vyděsila. Proto jsem začala hledat vlastní cestu jak si pomoci, aniž bych musela užívat psychofarmaka. Našla jsem velkou oporu v rodině a kamarádech, kteří se snažili, abych se cítila co nejlépe. Postupem času jsem si uvědomila, že pocity úzkosti ustupují ve chvílích, kdy jsem se smála. Tehdy mne napadla myšlenka, že možná smích je tím lékem, který jsem hledala. Začala jsem tedy vyhledávat situace, jež mne donutily k úsměvu.

Když jsem si měla volit téma diplomové práce, rozhodla jsem se, že se o svůj prožitek podělím s ostatními. Ráda bych tímto způsobem ukázala cestu, jak se prostřednictvím smíchu můžeme zmíněným pocitům postavit, aby nás zcela nepohltily. Neboť jak řekl Bill Cosby, známý americký komik: „*Když se tomu dokážeš zasmát, dokážeš to i přežít.*”¹

Úzkost a strach jsou abstraktní pojmy, které se těžko znázorňují. Jako prostředek zhmotnění těchto pocitů jsem si zvolila fobie, protože člověk prožívající panický strach z nějakého zvířete nebo situace pociťuje podobné emoční stavy jako jedinec trpící úzkostmi.

Jednotlivé fobie jsem znázornila v groteskních pozicích, abych tak odlehčila hrůzu, kterou představují.

V teoretické části diplomové práce se věnuji vývoji grotesky v dějinách umění. Část této kapitoly je věnována významné éře českého výtvarného umění, *české grotesce*.

Součástí práce je také diplomový projekt, ve kterém jsem si mohla ověřit, jak dokážou jiní lidé ztvárnit svůj strach a zda si z něj umí udělat legraci. Diplomový projekt byl realizován v Domě dětí a mládeže v Olomouci.

Text je součástí praktické diplomové práce.

¹ NEŠPOR, Karel. *Léčivá moc smíchu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 15. ISBN 978-807-0218-785.

„Veselosť je druhou odvahou.“

Ernest Hemingway

1 Teoretická část - Groteska

Téma grotesky je velice rozsáhlé. Když se řekne groteska, každého jako první napadne němý film s Charliem Chaplinem v hlavní roli, nebo Laurel a Hardy, jak si navzájem, ať už úmyslně nebo ne, připravují různé absurdní situace, kterými diváka pobaví. Groteska však není jen žánrem filmovým. Groteskní prvky můžeme nalézt také v literární tvorbě, např. ve slavném románu francouzského spisovatele Françoise Rabelaise Gargantua a Pantagruel nebo v divadelních hrách Williama Shakespeara, který se v nich snaží zachytit paradox vztahu komiky a tragiky.

Pojem groteska patří také do výtvarné tvorby. V následujících kapitolách bych se ráda věnovala vývoji grotesky ve výtvarném umění a grotesknímu výrazu v dílech některých evropských a českých umělců.

1.1 Vývoj grotesky a groteskního výrazu ve výtvarném umění

Úplně první umělecká díla, kterým se říkalo grotesky, nalezneme již v době helénisticko-římské. Zde grotesky sloužily jako dekorativní prvek výzdoby v domech a palácích. Římané tento druh výzdoby převzali pravděpodobně od Etrusků, kteří vytvořili tento nový styl ornamentálních forem jako napodobení skutečné reálné dekorace z listí, ovoce, stužek, mušlí atd. a upevňovali je při zvláštních příležitostech na stěny.² Tato technika výzdoby interiérů byla velmi oblíbená převážně v době renesance. Jedním z prvních důkazů, že byl renesanční interiér zdoben groteskami, najdeme ve smlouvě s Pinturicchiem na výzdobu dómské knihovny v Sieně z roku 1502 (obr. 1). Jako první začal podle Vasariho, italského malíře a životopisce, studovat italské grotty Mortodo Feltre.³ Vrcholu ve tvorbě grotesek v době renesance však dosáhl Raffael a jeho žáci, když použili na výzdobu papežského paláce ve Vatikánu právě tento styl (obr. 2). Další příklady grotesek, nalezneme např. ve Farnesině, v paláci Doria v Janově, vévodském paláci v Mantově anebo v paláci Grimani v Benátkách.

² *Ottův slovník naučný; ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí: X. díl, Gens- Hedwigia*. Praha: Vydavatel a nakladatel J. Otto, 1896, s. 527.

³ *Ottův slovník naučný; ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí: X. díl, Gens- Hedwigia*. Praha: Vydavatel a nakladatel J. Otto, 1896, s. 527.

Obr. 1

Obr. 2

V druhé polovině 16. století nastal úpadek groteskní výzdoby. V některých interiérech se místo pestrobarevného ornamentu začaly malovat velké nástropní obrazy. V určité formě se grotesky uchovaly i přes období baroka a rokoka (obr. 3), kdy dospěly k naturalismu. V klasicismu se návrat k antice uplatnil i ve výzdobě interiérů a grotesky se staly oblíbeným ornamentem.

Obr. 3

1. 2 Groteskní projev v tvorbě evropských umělců

Od 18. století se pojem groteska začal proměňovat. Pod tímto názvem se již neoznačovaly pouze výzdoby interiéru, ale také umělecká díla, která působila směšně. V umění romantismu můžeme nalézt groteskní výraz např. ve tvorbě španělského malíře a rytce Francisca Goyi, jehož tvorba ovlivnila umělce dalších generací. Španělsko bylo vždy zemí plnou extrémních rozporů, které často vedly až k válkám. Proto není divu, že ve 20. století zpracovává Pablo Picasso podobným způsobem tragickou událost, která postihla jeho zemi. Goya i Picasso se ve svých dílech snažili zachytit groteskním způsobem absurditu nelidských činů.

1. 2. 1 Groteskní výraz v díle Francisca Goyi a Pabla Picassa

Tvorba Francisca Goyi byla velmi rozmanitá. Od návrhů tapisérií, přes výzdoby interiérů (např. mariánské kaple) po grafické tisky a portréty významných osobností své doby (Rodina Karla IV., r. 1800).

V grafickém díle Francisca Goyi je groteskní výraz nejpatrnější. Zde autor pronikavým pohledem popisuje dobu, v níž žil. Vysmívá se pošetilostem společnosti, hlouposti i podlosti, ale zároveň v něm bojuje za svobodu, rozum a lidskost.⁴ Protože byl Goya ve své době uznávaným malířem a královským portrétistou mohl si dovolit překročit hranici, kterou jiní výtvarníci museli na přelomu 18. a 19. století respektovat.

Nejvýznamnějšími tisky, ve kterých se Goya vysmívá soudobé společnosti je soubor grafických listů nazvaných *Caprichos*, neboli Rozmary. V *Caprichos* jsou podlí a hloupi lidé zobrazováni v podobě zvířete. Také zde nalezneme čarodějnice i krásky, kuplířky a žebráky. Kromě těchto postav umělec ve svých grafikách zaznamenává i kruté scény z popraviště, které byly v té době „oblíbenou zábavou“. U jednotlivých listů se nacházejí krátké věty, jež svým „kousavým“ obsahem násobí krutost a ironii rytin. *„Rozmary se dělí na dvě hlavní skupiny, jejichž náměty se od sebe liší, třebaže se někdy překrývají. Každou skupinu uvádí vlastní autorův portrét. První skupina, jež obsahuje otisky desek 2 až 36, pranýřuje pošetilosti*

a výstřednosti soukromého života, jak vyplývají příkladmo ze vztahu mezi oběma pohlavími v třídní společnosti. Nedovolená láska se všemi vášněmi a mukami, sňatky z prospěchu, tajné úmluvy, noční dobrodružství, milkování, únosy, cizoložství a řemeslné smilstvo tvoří

⁴ Klingender, 1951, s. 8

hlavní námět této části Rozmarů.”⁵ (obr. 4, 5) V těchto rytinách Goya zobrazil „nepravosti a pošetilsti”.⁶ Následně vytvořil šest rytin, které měly tvořit přechod mezi první a druhou částí. Tyto listy mají zdobňovat „předsudky a podvody”.⁷ Jejich hrdinou byl „princ míru”, který je zde zobrazován v podobě osla. „Funkci těchto kreseb jakožto spojovacího motivu vyjadřuje nejen jejich obsah, ale také forma. Styl první části Rozmarů je převážně realistický. Karikaturní prvek je poměrně ztlumený. Symbolické podoby se objevují jen pořídku, jako na příklad v řadě ptačí a prostituční. U skupiny kreseb godoyovských je symbolismu použito veskrze, je však podán realisticky a omezen jen na dvě podobenství: osla a opice (obr. 6). Ale v druhé části Rozmarů se symbolická náplň a groteskní zdobňování prolínají v bouřlivé změti fantastických vidin.”⁸ Druhá část začíná úvodní kresbou, na níž se ocitá sám umělec. Zpodobnil se, jak spí u stolu a za ním se v temnotě vynořují snové vidiny různých příšer a nestvůr. Jedna z nich podává spícímu umělci tužku. Tato kresba nese titulek *El sueño de la razón produce monstrum* (*Spánek rozumu vyvolává příšery*).⁹ (Obr. 7) V této části se Goya vysmívá všem prelátům, mnichům, inkvizitorům, šlechticům a dalším, kteří „vysávali” španělský lid (obr. 8).

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

⁵ KLINGENDER, F. D. *Goya v demokratické tradici*. Praha: Melantrich, 1951, s. 83

⁶ Klingender, 1951, s. 85

⁷ Tamtéž

⁸ KLINGENDER, F. D. *Goya v demokratické tradici*. Praha: Melantrich, 1951, s. 87.

⁹ Klingender, 1951, s. 87

Obr. 7

Obr. 8

V Goyově díle se odráží povaha španělské země. Můžeme zde nalézt rozpory, kde se na jedné straně odehrává absolutismus a na druhé inkvizice, neomezené bohatství doprovází ruku v ruce nehorázná bída. Jeho tvorba je určitou formou protestu proti tehdejšímu stylu života.

Podobný „protest“ můžeme nalézt v díle dalšího španělského malíře Pabla Picassa, a to především v obraze nazvaném *Guernica* (obr. 9). Malíř zde zpodobňuje hrůznou událost, která postihla baskické město Guernica během španělské občanské války. Město protifašistických odbojů Guernica bylo vybombardováno nacistickými legiemi Kondor. Toto dílo jistě není nijak směšné, právě naopak, autor zde zobrazil v odstínech černé, bílé a šedé největší hrůzy, bolesti a utrpení. Ale prvek grotesky zde najdeme také a to v pokřivení a deformaci jednotlivých figur, která ještě více zdůrazňuje brutalitu této události.

Obr. 9

1. 3 Groteskní projev ve tvorbě českých umělců

Španělští malíři nebyli jediní, kdo se prostřednictvím tvorby vyrovnával s tragickými událostmi. Také v díle českých umělců nalezneme podobný způsob protestu. V této kapitole bych se ráda zaměřila právě na výtvarníky, kteří svou groteskní tvorbou reagovali jak na politický režim, tak na život v době, která je v československých dějinách nazývána jako období normalizace. Přesněji bych se zde chtěla zaměřit na umělce, kteří jsou v dějinách české výtvarné tvorby zařazováni do proudu tzv. české grotesky.

Když v noci z 20. na 21. srpna 1968 vstoupily armády Varšavské smlouvy (Bulharsko, Maďarsko, Polsko, NDR, Sovětský svaz) na území Československa, byl to jen začátek. Dne 27. srpna 1968 byl podepsán Moskevský protokol a na území tehdejšího Československa se začala uplatňovat normalizace. Pod tímto termínem byly chápány nejen „čistky“ v komunistické straně, ale také propouštění obyvatel ze zaměstnání, obnovila se cenzura a byly zrušeny některé zájmové a politické sdružení. Linie normalizace silně zasáhla také uměleckou scénu, kdy vybraným umělcům bylo zakazováno volně tvořit. Mnozí se dobrovolně vzdali výtvarné práce, nebo odešli do exilu. Někteří umělci se však volné tvorby nechtěli vzdát, a tak začali v ústraní vytvářet díla, ve kterých se snažili bojovat proti tehdejší politické situaci. A tak vznikl fenomén *česká groteska*.

*„Česká groteska se tradičně pohybuje ve vnitřní polaritě uvolněné dionýské zábavy a dramatu. Deformuje skutečnost a podle založení autora se přiklání buď k osvobodivé nadsázce, anebo k akcentování drastických stránek tématu. Je výrazně společensky kritickým projevem a souvisí zřejmě s nízkým sebevědomím společnosti, která sama sebe vnímá jako směšnou.“*¹⁰ S díly, která byla označována jako „groteskní“ se v české tvorbě setkáváme již dříve. Například v díle Josefa Váchala nebo v rané tvorbě Jana Zrzavého či v tvorbě Mikuláše Medka z 50. let.¹¹ Většinou se jednalo jen o groteskní projev děl, která spadala do proudu *nové figurace*. Teprve koncem 60. a počátkem 70. let začali umělci záměrně tvořit díla, která byla označována jako díla vzniklá v proudu české grotesky. Pro své přehnané chápání existencionální tísně, kterou způsobily společenské poměry té doby, byla groteska silně potlačovaným projevem.¹² *„Oficiální kulturní politika na její kritičnost*

¹⁰ BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, s. 691. ISBN 9788020014896.

¹¹ Bregantová, 2007, s. 691

¹² Tamtéž

vždy silně reagovala.”¹³ Ale čím více byla groteskní tvorba potlačována, a čím více rostl útlak ve svobodném výtvarném projevu, tím více stoupl její význam. Díla, která vznikla v 60. letech a ve kterých se jen zřídka objevují groteskní prvky, jsou charakteristická jakousi poetickou hravostí inspirovanou tvorbou Jeana Dubuffeta nebo Františka Grosse. V 70. letech se grotesknost v českém výtvarném umění začala více vyostřovat. Byla surovější a cyničtější a veselou hravost pomalu ztrácela.¹⁴

1. 3. 1 Představitelé české grotesky

Významnými autory, kteří se prosadili díky grotesknímu projevu ve svých dílech, byli například Karel Nepraš, Jiří Načeradský, Věra Janoušková, Jiří Sopko, Bohumil Zemánek, Karel Pauzer a Peter Orišek.¹⁵ Tito autoři tvořili z počátku v rámci širšího proudu nové figurace, kde tímto způsobem reflektovali tehdejší svět.¹⁶ Postupně se však jejich tvorba začala proměňovat, až se groteska zcela odloučila a výtvarníci začali tvořit čistě v jejím duchu.

Každá z výše uvedených osobností by si zasloužila samostatnou kapitolu. Já zde ale zmíním jen některé z nich. Podle názoru autorky textu se uvedení umělci v české grotesce projeví nejvýrazněji. Část z nich výrazně protestovala proti tehdejšímu politickému režimu, jiní zase svými díly nastavovali zrcadlo soudobé společnosti.

¹³ BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, s. 691. ISBN 9788020014896.

¹⁴ Bregantová, 2007, s. 692

¹⁵ Bregantová, 2007, s. 691

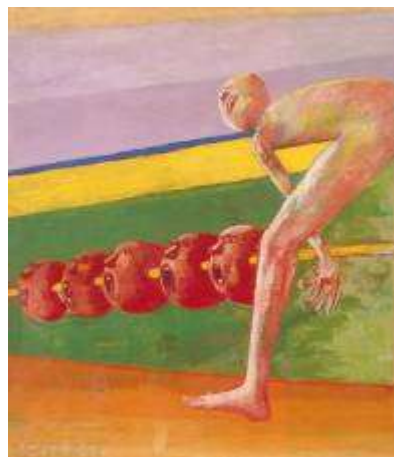
¹⁶ Tamtéž

1. 3. 1. 1 Jiří Sopko

První představitel české grotesky, kterého bych zde chtěla zmínit, je Jiří Sopko (*1942). Jiří Sopko maloval koncem 60. let čistě pastelovými barvami. Jeho dílo bylo protknuto různými „klauniádami“, které se mísily s jemnou ironií lidských a zvířecích prvků.¹⁷ Avšak v 70. letech dospělo jeho dílo ke zcela jinému pohledu na člověka. Začíná vytvářet odosobněné multiplikované hlavonožce (obr. 10) a koncem desetiletí se jeho dílo ještě vyostřuje, například v díle *Počítadlo*.¹⁸ (obr. 11) Ve své tvorbě tak reagoval na tehdejší dění ve společnosti, která trpěla velkým útlakem a tísní.

Obr. 10

Obr. 11

1. 3. 1. 2 Jiří Načeradský

Dalším významným představitelem české grotesky byl bezesporu Jiří Načeradský (*1939). Tento všestranný umělec patřil mezi tzv. nežádoucí. Stejně jako Jiří Sopko byl poznamenán zákazem vystavování. I navzdory tehdejším poměrům se Jiří Načeradský snažil organizovat různé generační a mezigenerační aktivity. Chtěl oživit kontakt se Slováky, který byl tehdejším oficiálním kruhům velice nepříjemný.¹⁹ Také jeho tvorba se v 70. letech silně proměňovala. *Kolem roku 1970 dokončil cyklus pláten, jimž na sebe strhl velkou pozornost.*²⁰ V těchto obrazech se zaměřil na téma groteskní interpretace fotografie. (obr. 12)²¹ V pozdějších letech se pro jeho tvorbu staly typické organicky chápané stroje

¹⁷ Bregantová, 2007, s. 692

¹⁸ Bregantová, 2007, s. 693

¹⁹ Bregantová, 2007, s. 694

²⁰ BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007, s. 694. ISBN 9788020014896.

²¹ Bregantová, 2007, s. 694

v imaginárních prostorech, v nichž projektoval svůj pocit z vývoje tehdejší společnosti.²² Na konci 70. let dospěl Jiří Načeradský ke groteskní představě člověka, jako mechanické loutky, která je definována svými erotickými pudy (*cyklus Kudlanek*, obr. 13).²³ Dále vytvářel různé dynamické konstrukce, ve kterých reagoval na sílící deziluzi ze společenských poměrů.

Obr. 12

Obr. 13

1. 3. 1. 3 Karel Nepraš

Karel Nepraš (*1932- 2002) je další výraznou osobností z generace české grotesky, na jehož sochařský projev tehdejší režim silně reagoval. Neprašovy sochy jsou charakteristické svou transparentností a červenou barvou. Tuto barvu autor poprvé použil v sérii hlaviček zhotovených z drátů a textilu (film *Maska červené smrti*, 1964). Během spolupráce na tomto filmu si Nepraš uvědomil, že červená barva dodává jeho dílům daleko větší důraz v prostoru.

Sochařská tvorba Karla Nepraše z přelomu šedesátých a sedmdesátých let minulého století byla většinou nápadně plochá. Siluetový charakter se systémem klik a převodů jakoby zdůrazňoval rustikální vzhled naší soudobé městské civilizace. U některých plastik autor záměrně vytvořil nefungující mechanismy, aby tak parodoval stereotypnost lidského myšlení, jednání a snadnost manipulace s člověkem v moderní společnosti. Svá díla vytvářel tak, aby se následně zadrhla a poškodila. Tímto činem autor narážel na absurditu dobových událostí.²⁴

²² BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. ISBN 9788020014896.

²³ Tamtéž

²⁴ NEPRAŠ, Karel. *Sochy*. b. m.: b. n., 1992. ISBN 80-7010-012-5.

Ve svých transparentních sochách spojuje surrealistický princip asambláže s transformací předmětu v nový poetický význam s názorem, v němž se projevuje groteska.²⁵ (obr. 14)

Obr. 14

1. 3. 2 Další představitelé české grotesky

Do proudu české grotesky jsou zařazováni i další výtvarníci, kteří v jejím duchu tvořili trochu odlišným způsobem než Sopko, Nepraš a Načeradský. I když se jich tehdejší režim zákazem vystavování silně dotkl, tito umělci nereagovali ve své tvorbě na soudobé poměry v Československu tak tvrdě. Jejich tvorba se i přesto hluboce dotkla obecnějších úvah o smyslu lidské existence.²⁶ Ráda bych zde zmínila některé osobnosti, tvořící v tomto duchu české grotesky.

²⁵ BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. ISBN 9788020014896.

²⁶ Tamtéž

1. 3. 2. 1 Karel Pauzer

Karel Pauzer (*1936) je i dnes významnou osobností českého sochařství, grafiky a kresby. Způsobem své tvorby se tak trochu odlišuje od ostatních představitelů české grotesky. Autor se v jednom rozhovoru pro Českou televizi²⁷ svěřil, že se nikdy nedokázal ve své tvorbě ztotožnit se směřování doby a ani s žádnou jinou tendencí, která byla aktuální pro lidi kolem něj. Což tak úplně nesouvisí s hlavní myšlenkou české grotesky. I přesto bylo jeho dílo zařazeno do této kategorie, protože v plastikách, které sestávají především ze zvířecích motivů, groteskně zpodobňuje lidské výrazy i vlastnosti a nastavuje tak zrcadlo naší společnosti. Sochy vytváří nejen z keramické hlíny, ale také z polyesteru, který občas s keramickou hlínou kombinuje. Nejznámějším dílem Karla Pauzera je bez pochyby *Psí rodina* (1988, obr. 15). Ve své tvorbě se však Karel Pauzer nezaměřuje pouze na motivy zvířecí, ale také na rostlinné, které různě deformuje a doplňuje je zvířecími prvky. Tímto autor sděluje, že příroda je ve skutečnosti jedno a neexistuje rozdíl v bolesti ani radosti člověka, zvířete, či rostliny.²⁸

Obr. 15

²⁷ SKALA, P. Výtvarnické konfese: Karel Pauzer — Česká televize. In: . *Výtvarnické konfese: Karel Pauzer — Česká televize* [online]. 2011, 19. června 2012 21:18:26 [cit. 2012-06-19]. Dostupné z:

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267558128-vytvarnicke-konfese/211563231150005-karel-pauzer/>

²⁸ *Keramika a sklo: Časopis pro design a umění*. Hradec Králové: APC s.r.o., 2004, roč. 2004, č. 5. ISSN 12113-5240.

1. 3. 2. 2 Hana Purkrábková

V podobném duchu pracuje s keramickou hmotou také Hana Purkrábková (*1936), žena Karla Pauzera. Tato vynikající výtvarnice je známá svými figurálními plastikami. „Její práce představuje něžný a zároveň groteskní pohled na všední život kolem nás.“²⁹ (obr. 16, 17) Když se podíváme na plastiky Hany Purkrábkové, vidíme postavy, které byly zachyceny v nestřeženém okamžiku takové, jaké jsou.

Obr. 16

Obr. 17

1. 3. 2. 3 Pravoslav Rada

Dalším významným představitelem keramické tvorby na české výtvarné scéně, který se také ve svých plastikách věnuje tématu grotesky a kterého ve své diplomové práci nemohu opomenout je Pravoslav Rada (*1923- 2011).

Pravoslav Rada je významnou osobou v oboru keramiky. Prostřednictvím své tvorby přispěl k rozšíření povědomí o české keramice ve světě a následně se na keramiku začalo pohlížet jako na výtvarný obor rovný malbě, kresbě a sochařství. Jeho publikace o technikách a historii keramiky otevřela nejen studentům výtvarných oborů, ale i laikům nové možnosti v tvorbě.

Jeho tvorba sestává jak z drobných sošek, tak i z plastik, které jsou součástí různých architektonických objektů. Jeho stylizované objekty a figury jsou velmi osobité. Můžeme v nich najít prvky moderní i lidové keramiky. Charakteristické jsou také ojedinělým tvarovým rukopisem, výraznou barevností a často se opakujícím ornamentem (obr. 18, 19). Díky této hravosti a barevnosti bývá dílo Pravoslava Rady zařazováno do kontextu české

²⁹ *Keramika a sklo: Časopis pro design a umění*. Hradec Králové: APC s.r.o., 2004, roč. 2004, č. 6. ISSN 12113-5240.

grotesky. Jeho sošky, ač můžou na někoho působit trochu dětinsky, jsou plné jemného humoru, poezie a lidskosti. Právě těmito prvky je mi dílo Pravoslava Rady tak blízké. Nesnaží se tvořit jen pro určitý okruh lidí s výtvarným vzděláním, ale v jeho tvorbě si může každý člověk najít to, co je mu blízké.

Obr. 18

Obr. 19

2 Praktická část

Téma své diplomové práce, která nese název Groteska, jsem si zvolila na základě své osobní zkušenosti. Kdyby mi před sedmi lety někdo řekl, že budu psát o úzkosti a strachu, a že tyto pocity budu spojovat s tak humorným pojmem jako je groteska, asi bych si myslela, že se ten dotyčný zbláznil. Rozhodně mi v té době nebylo do smíchu a z úzkosti jsem si legraci nedělala, protože byla součástí mého tehdejšího každodenního života. Ale to jsem ještě netušila, že právě humor je tím lékem, který jsem potřebovala nejvíce, abych se dostala z návalu těchto nepříjemných pocitů. Nechci zde popisovat události, jež byly příčinou vzniku těchto stavů, ale ráda bych zde popsala cestu, díky které jsem se úzkostí zbavila a chtěla bych zde ukázat možnost, jak se takovýmito stavům bránit.

Když začnete trpět úzkostmi, strachem či depresemi, vyhledáte- pokud si tedy chcete nechat poradit- kvalifikovaného odborníka. Často to bývá psychiatr nebo psycholog. Pokud máte kvalitního lékaře či psychoterapeuta, jistě se vám bude snažit pomoci a ve výsledku vám i pomůže, ale hlavní práci musí odvést každý člověk sám. Psychologie a psychiatrie jsou velice složité obory, lékař zde totiž nemůže vzít skalpel a depresi odoperovat, bohužel to tak nefunguje a občas se i ten nejlepší odborník dostane do situace, kdy má svázané ruce a v tu chvíli přichází řada na člověka samotného. Nechci zde podkopávat práci psychiatrů, ani psychologů, protože jejich práce je velmi obdivuhodná. Ale vlastní zkušenost mne naučila, že v takovéto situaci záleží především na pacientovi, zda má vůli se se svým problému postavit. Lékař mu může jen poskytnout oporu, aby se z tohoto bludného kruhu dostal co nejrychleji ven.

Jak už jsem zmínila výše, pocity úzkosti jsem v minulosti trpěla také. Ještě dnes si pamatuji stavy emoční otupělosti a beznaděje. V té době jsem poprvé pocítila, jaké to je prožívat psychickou bolest. Nebylo to nic příjemného a tak jsem vyhledala odbornou pomoc. Na tento problém mi lékaři nasadili léky, které měly tuto bolest zmírnit. A opravdu se mi ulevilo. Časem jsem však pocítila, že antidepresiva zmírnily také i další city a prožívání. A to se mi již nelíbilo. Dlouho jsem hledala způsob, jak bych si mohla pomoci sama. Až jsem časem nasbírala odvalu a pomalu jsem se začala vymotávat z úzkého sevření antidepresiv. Toto období nebylo jednoduché, ale hodně mi pomohla rodina a přátelé, kteří se snažili, abych se cítila co nejlépe. Po delší době jsem zjistila, že pocity úzkosti mizí ve chvíli, kdy jsem se smála. Proto jsem vyhledávala situace, které mne nutily k smíchu. Postupně jsem si začala uvědomovat, že smích může být možná mým lékem proti úzkosti. Smích nám totiž pomáhá zbavovat se negativních emocí a nepříjemných

duševních stavů.³⁰ Karel Nešpor, známý český psychiatr, se ve své knize *Léčivá moc smíchu* zmiňuje o tom, že emoce občas přecházejí ve svůj pravý opak. Smích v pláč, láska v nenávist. Smíchem ale můžeme uvolnit takovýto podvědomý materiál opačného obsahu, a když se naučíme otevřeně přijímat pocity spojené se smíchem, dokážeme tak přijímat i jiné duševní stavy a zbavíme se své „emoční zácpy“. Tou „zácpou“ trpí mnoho moderních lidí, kteří se svým pocitům brání. Nahromaděné a nezvládnuté pocity je pak mohou trápit a lidé tyto situace řeší nejméně vhodným způsobem a to prostřednictvím nesmyslného nakupování, přejídání se nebo vysedávání u televize a neuvědomují si, že když se svým pocitům nepostaví čelem, mohou je časem úplně pohltnout.³¹ Myslím si, že každý by měl mít nějaký způsob, jak se zbavit stresu a napětí. Já jsem si, jako prostředek pro zbavení se úzkostí, zvolila humor, který je nedílnou součástí grotesky a výtvarné umění.

2. 1 Inspirační zdroj k praktické části

Groteska se ve výtvarné tvorbě vyskytuje v různých pohledech. Od dekorativní výzdoby interiérů až po ztvárnění groteskně pokřivených a zesměšněných postav. Od 18. století nalezneme pod pojmem groteska díla, která humornou formou reagují na nepříjemné a někdy i bolestivé situace. Tato díla mohou být přímým obrazem negativních událostí, které se v danou chvíli odehrávají před očima umělce, jindy mohou díla, nesoucí v sobě nádech grotesky, sloužit jako katarze. V takovém případě se umělec prostřednictvím těchto děl vyrovnává se svou těžkou životní situací. Například Niki de Saint Phalle, francouzská sochařka, se snažila podobným způsobem pracovat se svými díly. Prostřednictvím tvorby hledala cestu, jak se dostat ven ze svých problémů a nepříjemných zážitků. Také já sama jsem chtěla vytvořit drobné plastiky, do kterých bych otiskla své vnitřní stavy. Tyto sošky by však nebyly přesným obrazem těchto pocitů, ale jejich odlehčením, které by pobavilo ostatní lidi. Stejně tak, jak to ve své tvorbě dělala Niki de Saint Phalle.

³⁰ NEŠPOR, Karel. *Léčivá moc smíchu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 15. ISBN 978-807-0218-785.

³¹ Tamtéž

2.1.1 Niki de Saint Phalle

Niki de Saint Phalle (*1930- 2002) byla francouzská sochařka. Její tvorbu silně ovlivnil traumatizující zážitek, kdy ji v jedenácti letech sexuálně zneužil vlastní otec. V osmnácti letech utekla z domu, provdala se za Harryho Mathewse se kterým měla dvě děti a pracovala jako fotomodelka.

K rozhodnutí, že se stane umělkyní, dospěla po těžkém nervovém zhroucení, kdy zjistila, že jí tvorba pomáhá dostávat se z krize.³²

V roce 1960 se seznámila s Jeanem Tinguelym. Kvůli němu odešla od manžela a od dětí a pod jeho vlivem se naplno začala věnovat umění. V té době se proslavila svými akcemi, kdy do vytvořených asambláží ze sádry zapracovává plastické sáčky naplněné barvami a střílí do nich puškou, aby se barva rozstříkla na bílou sádku. Vzniklá díla nazvala TIRS (Terče), (Obr. 20). Tyto akce autorka komentovala takto: „*Střílela jsem na muže, na společnost s její nespravedlností i sama na sebe. (...) Byla jsem přímo posedlá tímto příšerným a přece radostným rituálem.*”³³ Niki de Saint Phalle se díky tvorbě vyrovnávala jak s traumatizujícím zážitkem z dětství, tak se svými výčitkami, kterými trpěla poté, co odešla od svých dětí.

Obr. 20

Akce prováděla Niki po dobu dvou let, až se následně stáhla do svého vnitřního ženského světa a začala zobrazovat ženy v rozdílných rolích, které ve společnosti hrají.

³² *Ženy v umění = Women artists: 20. a 21. století.* Praha: Slovart, 2004, s. 191. ISBN 80-720-9626-5.

³³ *Tamtéž*

(obr. 21)³⁴ Její „nanyňky“ jsou charakteristické křiklavými barvami a objemnými ženskými tvary. Jsou zpodobovány v absurdních groteskních pozicích. (obr. 22)

Obr. 21

Obr. 22

Niki de Saint Phalle si během své práce na nanyňkách, které vytvářela z jedovatých polystyrenových plynů, silně poškodila plíce. Během pobytu ve švýcarských lázních dostává nápad zhotovit „park skulptur, na místo ke snění, zahradu radosti a fantazie“.³⁵ Tento nápad se rozhodne uskutečnit v Toskánsku, kde jí její přátelé věnují pozemek a na vlastní náklady začíná vytvářet v *Garavicchiu Giardino dei Tarocchi* (Tarotovou zahradu), (Obr. 23). Tato zahrada je vytvořena podle vzoru dvacetdva tarotových karet.³⁶ Během práce se Niky na více než deset let přestěhuje do zahrady. Bydlení si zařídila v jedné ze svých soch, Sfinze. Tento nápad komentuje takto: „*Před dvaceti lety jsem kvůli umění opustila své děti, tady jsem žila v soše matky, v těchto letech jsem se jim zase přiblížila.*“³⁷

³⁴ *Ženy v umění = Women artists: 20. a 21. století*. Praha: Slovart, 2004, s. 191. ISBN 80-720-9626-5.

³⁵ *Tamtéž*

³⁶ *Tamtéž*

³⁷ *Tamtéž*

Obr. 23

Podle mého názoru chce kus odvahy, aby se člověk dokázal svým strachům a úzkostem postavit čelem, a ještě si z nich udělal legraci. Říct jim: „*Vím, že jste tady, jste mou součástí, ale já se vás nebojím a poperu se s vámi.*” Bolesti, úzkosti a strachy mají u různých lidí jinou podobu. U každého vznikly na popud nějaké jiné události, a vyrovnat se s nimi je opravdu obtížné. Právě proto mne díla Niki de Saint Phalle velmi zaujala. Ve své tvorbě Niki reagovala na traumatické zážitky, které ji provázely po zbytek života, a přesto byly její sochy plné hravosti, barevnosti a radosti. S těžkým životem se skrze své dílo poprala s velkou elegancí, humorem a nadsázkou. Nezobrazovala vlastní vnitřní pocity takové, jaké byly, ale právě naopak. Už se nechtěla obklopovat dalšími nepříjemnými a otřesnými artefakty, jak to často někteří umělci dělají, ale chtěla žít vesele a šťastně, ve své zahradě plné radosti, právě tak, jak jí to její vlastní život nedovolil. A tuto veselost a hravost předala i ostatním, kteří se z jejích děl mohou těšit i dnes.

2. 2 Fobie

V předchozí kapitole jsme se mohli dočíst, že Niki de Saint Phalle nevytvářela díla, která by byla přesným opisem jejich vnitřních stavů. Vytvářela si své pohádkové bytosti, jimiž se chtěla obklopit. Já jsem se však nesnažila vytvořit žádné smyšlené postavy. Chtěla jsem vtisknout reálnou podobu strachům a úzkostem, které mne obklopují. Jelikož jsou tyto pojmy abstraktní, rozhodla jsem se zpodobnit nejčastější fobie, kterými lidé trpí. Doufala jsem, že i díky nim bude má práce srozumitelnější i pro ty, kteří úzkostmi netrpí. Nejprve bych ale měla vysvětlit, co to fobie jsou a jak se projevují.

3. 2. 1 Fobie, strach a úzkost

Každý z nás se něčeho obává. Někdo má strach z pavouků, hadů, jiný zase z létání, či výtahů. Ať už se bojíme čehokoliv, v přímém kontaktu s obávanou věcí se u nás projeví typické tělesné příznaky úzkosti, jako je např. bušení srdce, zrychlený tep, třes, pocení, tíha na hrudi, pocit, že se nemůžeme nadechnout a tudíž dýcháme mnohem intenzivněji, mohou se dostavit nepříjemné pocity v břiše, bolesti břicha, závratě, píská nám v uších, vidíme rozmazaně a točí se nám hlava. Můžeme mít také pocit, jako by nám ztuhly končetiny a nemůžeme se pohnout. Všechny tělesné příznaky, které jsou aktivovány během úzkosti, jsou vyvolány změnami ve vegetativním nervovém systému. Dále se u nás projeví strach, který spustí komplexní reakci boj nebo útěk. V těle se začne aktivovat adrenalin a noradrenalin. Ján a Hana Praškovi, známí čeští psychiatři, popisují tento průběh ve své knize *Specifické fobie* takto: „Když vnímáme nebo předvídáme nějaké ohrožení, vysílá mozek signály právě do vegetativního nervového systému. Ten má dvě složky, sympatický nervový systém (sympatikus) a parasympatický nervový systém (parasympatikus), které mají opačné účinky. Tyto dvě složky přímo kontrolují úroveň energie v těle a připravují ho na akci. Zjednodušeně řečeno, sympatikus uvolňuje energii, čímž „připravuje“ tělo na reakci, zatímco parasympatikus navrácí tělo do normálního stavu a energii spíše akumuluje, aby byla v budoucnosti k použití. Sympatikus reaguje většinou na principu „všechno, nebo nic“.³⁸ Většina z nás tedy reaguje tak, že se snaží danému předmětu nebo situaci vyhnout. Co to ale vlastně fobie jsou a jak vznikají? „Fobie jsou duševní poruchy, při nichž je strach, často přecházející v paniku, vyvoláván konkrétními situacemi nebo objekty, které nejsou skutečně nebezpečné.“³⁹ Podle amerického psychologa Martina Seligmana máme k těmto strachům predispozice, jelikož daným předmětům nebo situacím přisuzujeme daleko větší nebezpečí, než jaké doopravdy mohou představovat a na druhou stranu si neuvědomujeme, že existují nebezpečí daleko větší.

I když přesná příčina vzniku jednotlivých fobií není známá, vědci je považují za naučené strachy. Je dokázáno, že pro některé „druhy fobií existuje v rodinách zděděná zátěž“⁴⁰. Většinou se však utvářejí postupně na základě opakované nepříjemné až děsivé zkušenosti. Fobie se u nás může projevit také díky informačnímu přenosu. Když například

³⁸ Praško, Prašková, 2008, s. 40- 41

³⁹ PRAŠKOVÁ, Hana a Ján PRAŠKO. *Úzkostné a fobické poruchy: malá psychiatrie pro praktické lékaře*. 1. vyd. Praha: Galén, 2000, 59 s. Folia practica. ISBN 80-726-2039-8.

⁴⁰ PRAŠKO, Ján, Hana PRAŠKOVÁ a Jana PRAŠKOVÁ. *Specifické fobie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-300-0.

uvidíme ve zprávách ztroskotané letadlo nebo napadení člověka zvířetem ve filmu, může se u nás projevit strach z létání anebo z daného zvířete. Tímto se vysvětluje, jak je možné, že se u někoho vyvine fobie ze situace nebo objektu se kterým daný člověk nikdy v životě nepřišel do kontaktu. Další možností vzniku je tzv. mechanismus identifikace s obětí. To znamená, že pokud má jedinec, který vidí krvácejícího člověka, předpoklad silně se vcítit do jeho situace, pociťuje náhle silnou úzkost a představuje si sám sebe, jak je zraněn. Někteří lidé však trpí druhem specifické fobie, aniž by prožili nějaký traumatický zážitek. Na druhou stranu, u lidí, kteří takovýto zážitek prožili, nebo měli fobické rodiče, se žádný panický strach nerozvinul. Je tedy možné, že ke vzniku fobie, musí mít jedinec také charakterové

a temperamentové vlohy, které jej predisponují k tomu, aby se po prožití nějaké negativní zkušenosti u něj rozvinula.⁴¹

Mezi specifické fobie, které se u nás projevují nejčastěji, patří např. fobie ze zvířat, přírodních jevů, z krve, injekcí a ze zranění, nebo určitých míst (letadla, výtahy, auta). Běžným druhem fobie je také klaustrofobie, což je strach z uzavřených prostor a akrofobie, kde se jedná o strach z výšek. Některé fobie se mohou také prolínat, popřípadě jedna může vyvolat druhou, např. strach ze zranění může vést ke strachu z krve.

2. 3 Drobné plastiky fobií

Fobie jsou skvělým příkladem toho, co se v našem těle odehrává, když pociťujeme úzkost nebo se bojíme. Prostřednictvím fobií jsem se snažila ukázat možnost jak bojovat se strachem a úzkostí. Fobiemi trpí i lidé, které v životě nepronásledují úzkostné stavy a deprese. Když se však tyto lidé dostanou do kontaktu např. s obávaným zvířetem, mohou se u nich projevit, aspoň částečně, pocity, které prožívá člověk trpící úzkostmi. Strach a úzkost jsou velmi abstraktní pojmy a těžko se tedy zpodobňují. Proto v mé práci mají jednotlivé fobie znázornit výše zmíněné pocity. Každý z nás reaguje na tento druh emocí jiným způsobem, jak se jim ale postavit a nenechat se jimi pohltit? Já sama se pocitům úzkosti a strachu bráním tvorbou, tancem a humorem a všechny tyto prvky jsem snažila přenést do svých sošek.

Součástí praktické diplomové práce je soubor šesti drobných keramických plastik, které mají představovat jednotlivé druhy specifických fobií- strach ze žraloků, z pavouků,

⁴¹ PRAŠKO, Ján, Hana PRAŠKOVÁ a Jana PRAŠKOVÁ. *Specifické fobie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-300-0.

myši, z uzavřeného prostoru, z létání a z hadů. Každou fobii jsem se snažila vymodelovat v groteskní pozici, aby strach, který dané zvíře či situace nahání, nebyl tak ochromující. Smyslem toho všeho bylo ukázat, jak se na daný objekt podívat s nadsázkou a humorem a svůj strach tímto způsobem odlehčit. Zbavit se strachu a úzkosti je velmi obtížné a v některých případech i nemožné, ale pokusit se zmírnit tyto pocity by se nám mohlo podařit.

2. 3. 1 Pavouk z Moulin Rouge- Arachnofobie

První fobii, kterou jsem si zvolila za svůj objekt zesměšnění je panický strach z pavouků. Pavouk některým lidem přijde odporný svými dlouhými, mnohdy chlupatými nohama a nechutně velkými kusadly. Právě na tyto atributy jsem se zaměřila. Jeho dlouhé nohy jsem se rozhodla umístit do kankánové taneční pozice. Dvě nohy tvoří stabilní základnu, aby pavouk stál rovně, další dvě nohy jsou ve švih (švih nohou je pro tento druh tance typický) a zbylé čtyři nohy jsou v pozici, jako by si držely neviditelnou sukýnku. Podstavec, na kterém pavouk stojí, má jak funkci užitou, aby mohl pavouk stát, tak ukotvující, kdy je pavouk doslova přilepen k tomuto podstavci, tudíž se nemusíme bát, že by z něj utekl a mohl nás ohrozit. Právě to, jak dokáže pavouk rychle utíkat na svých dlouhých nohách, některým lidem také nahání hrůzu.

Všechny drobné plastiky, které zde představuji, jsou záměrně hodně barevné. Pohybují se zde na hranici kýče, protože právě kýč může být pro některé lidi přijatelný a líbivý, což se o hrůzu nahánějících zvířatech říct nedá. Díky tomu se možná lidé budou schopni k těmto drobným plastikám přiblížit a případně si na ně sáhnout.

2. 3. 2 Ementálová tanečnice- Musofobie

Další ze zvířecích fobií jsem si zvolila fobii z myši. Myš, která je pro lidi odpuzující svými zuby a dlouhým růžovým ocáskem, jsem zpodobnila, jak tančí „staroegyptský“ tanec. Je to možná trochu paradoxní, protože posvátným zvířetem ve starém Egyptě byla kočka, jejímž úkolem bylo myši zabíjet.

Kromě toho, že je myš zpodobněna v taneční pozici jsem se ji snažila zesměšnit také tím, že jsem na ni nalepila kolečka, aby vypadala jako ze sýru. Domnívám se, že různé druhy sýrů jsou oblíbenou pochoutkou také u lidí, kteří trpí panickým strachem z myši. Tímto způsobem jsem chtěla naznačit, že „sýrové“ myši se nemusíme bát. Dříve než se zakousne ona do nás, my se můžeme zakousnout do ní.

2. 3. 3 Jedovatý preclík- Ofidiofobie

Figurka hada je oproti myši a pavoukovi jiná v tom, že není vytvořena v žádné taneční pozici, ale je zamotána jako preclík. Lidé se často hada obávají nejen pro jeho uštknutí, ale také proto, že jeho jemná kůže může působit slizce a nepříjemně. Had je zde zpodobněn v pozici, kdy je doslova přilepen k podstavci a vši silou se snaží z této nepříjemné situace vymotat. To se mu ale z důvodu ukotvení k podstavci nepovede, tudíž se ho nemusíme obávat. Podstavec má stejně jako u předchozích plastik také užitou funkci, aby mohl had sám stát.

2. 3. 4 Ostrý tanec- Selachofobie

Poslední ze zvířecích fobií jsem si zvolila fobii ze žraloků. Tato fobie je mou vlastní fobií, i když není zcela běžná ve vnitrozemských státech, přesto se u některých jedinců může projevit, většinou vlivem informačních médií.

Žralok je jedním z nejobávanějších predátorů na planetě. Největší hrůzu lidem nahání jeho obrovský chrup, kterým dokáže rozdrtit i tu nejsilnější kost v těle a k tomu mu stačí jen jedno scvaknutí čelistí. Lidé se také obávají toho, že když si budou v klidu plavat v moři, zahlédnou ploutev, která signalizuje přítomnost žraloka.

2. 3. 5 Prvotní strach- Klaustrofobie

Zvířecí fobie nejsou však jen jediné fobie, kterými lidé trpí. Jednou z nejčastějších fobií je například strach z uzavřených prostor, tzv. klaustrofobie. Tuto fobii jsem se rozhodla vytvořit ve zcela jiném duchu než předchozí zvířecí fobie. Klaustrofobie je zde zpodobněna jako děloha, ve které se krčí drobný jedinec. Představuji zde určitý paradox, protože každý z nás strávil část svého života v uzavřeném prostoru. I lidé, kteří trpí touto fobií, se právě díky tomuto „stísněnému“ prostoru vyvinuli a narodili. Je však možné, že právě tento prazážitek, který si většina lidí nepamatuje, může mít za následek panický strach z uzavřených prostor.

2. 3. 6 Bílý plášť- Iatrofobie

Pod názvem iatrofobie se skrývá fobie z lékařů. Všeobecně je ale známá jako panický strach z bílých plášťů. Proto jsem se rozhodla znázornit tuto fobii jako dva tančící lékařské pláště. Stejně jako u předchozích sošek jsou pláště umístěny na podstavci, ze kterého nemohou uniknout.

2. 3. 7 Riabus- Pteromechanofobie

Poslední drobná plastika, která má zpodobňovat fobii z létání, je model hygienické vložky s křídélky, z níž reliéfně vystupuje letadlo. Téma vložky jsem si zvolila ze dvou důvodů. Zaprvé proto, že mi vložka s křídélky svým tvarem připomíná letadlo a zadruhé, protože u mě, jako u ženy, evokuje vložka pocit bezpečí, že se mi nepříhoda žádná „nehoda“. Tato idea je určitým způsobem úsměvný paradox, jelikož při vstupu do letadla zcela jistě neprožívám pocit bezpečí, právě naopak. V takovou chvíli se snažím zahánět různé katastrofické myšlenky, které mi přijdou na mysl.

Letadlo- vložku jsem také ustálila na podstavci, kde je pevně přilepena, aby nemohla vzlétnout. Právě z létání má člověk, trpící touto fobii strach, jelikož se bojí, že letadlo spadne a on přijde o život.

2.4 Technologický postup

Všechny drobné plastiky, které zde představuji, byly vytvořeny z keramické šamotové hlíny, kterou výrobci označují MAM. U všech byly použity bezolovnaté glazury, které jsou označovány písmeny PD. Všechny sošky byly modelovány volnou rukou. Často byly některé jejich části, většinou končetiny, vyztuženy dráty, které jsem těsně před vyschnutím vytáhla. Po prvním výpalu (900 °C), jsem sošky naglazovala technikou namáčení a následně jsem je stejnou glazurou přestříkala pomocí stříkací pistole, aby se na nich nevytvořily šmouhy. Nato se daly vypálit na 1060 °C. Poslední dekor, který jsem zde vytvořila a který měl zvýraznit atributy, upozorňující na nejobávanější části těl, jsem vytvořila pomocí keramického obtisku. Na tuto folii byla přenesena požadovaná kresba, kterou jsem následně přenesla na keramickou sošku a poté jsem jí vypálila na 750 °C.

V průběhu práce na těchto drobných plastikách jsem se setkávala s různými překážkami. Především se jednalo o technologické problémy, kdy některé části nevydržely rychlé vyschnutí a popraskaly, případně se ulomily úplně. Následně jsem musela danou sošku vytvořit znovu, ale byla jsem nucena vymyslet jiný postup, aby se tato nehoda neopakovala.

Také nalézt odpovídající glazury nebylo úplně jednoduché. Práce s keramikou se občas rovná alchymii. Musíte nalézt odpovídající glazury na danou hlínu a poté musíte zjistit, jaká teplota těmto dvěma materiálům vyhovuje nejlépe. Já jsem si nejprve zvolila glazury typu Mayco. Bohužel tyto glazury nevypadaly dobře po žádném výpalu, a proto jsem raději zvolila osvědčené glazury typu PD.

2. 5 Groteska- Drobné plastiky fobií- Obrazová část

3 Didaktický projekt

Didaktický projekt, který je také součástí diplomové práce, jsem uskutečnila v Domě dětí a mládeže v Olomouci, kde od roku 2010 vyučuji. Měla jsem velké štěstí, že jsem zde mohla pracovat, nejen proto, že jsem získala praxi ve vyučování výtvarné výchovy, ale také se mi naskytla příležitost zrealizovat téma své diplomové práce přímo v praxi. Jelikož v diplomové práci pracuji s keramikou, rozhodla jsem se tento projekt realizovat v keramických kroužcích.

Měla jsem možnost pracovat jak s dětmi od šesti do osmnácti let tak i s dospělými. Téma jsem byla nucena trochu upravit, protože děti ještě nebyly schopny pochopit, co je to groteska. A tak jsem tento projekt nazvala *Fobie aneb Čeho se bojíme*.

3. 1 Fobie aneb Čeho se bojíme

3. 1. 1 Keramika pro mladší školáky

Téma: „Fobie aneb Čeho se bojíme“

Cíl: Schopnost uvědomit si, co je to strach, co cítíme, když se bojíme

Obsah: Modelování zvířat, kterých se bojíme

Kompetence: Děti umí mluvit o tom, čeho se bojí, a jaké pocity při tom prožívají

Mezipředmětové vztahy: Přírodopis

Věková skupina: 6 - 9 let

Časová dotace: 6 vyučovacích hodin

Organizace: Individuální

Pomůcky: Keramická šamotová hlína, špachtle, nože, podložky, houbičky, voda, misky, glazury, štětce, papíry, pastelky

Motivace: Povídání nad knihou o zvířatech

Metodický postup: U této věkové skupiny jsem se zaměřila pouze na strach ze zvířat. Nejprve jsme si s dětmi povídali o tom, jakých zvířat se bojíme. Hledali jsme je v knihách a každé z dětí vysvětlovalo, proč se daného zvířete bojí. Většinou jim hrůzu naháněl vzhled zvířete. Jeho slizkost škaredá barva, nebo zuby a také měly strach ze zvířete, které si spojily s pohádkami, kde bylo dané zvíře zpodobněno v nějaké negativní roli. Jedno z dětí uvedlo jako příklad pavouky, kteří se objevili v druhém díle Harryho Pottera, Tajemná komnata. Zde se pavouci snažili Harryho a jeho kamaráda Rona zabít. Tady je patrné, že se dítě ztotožnilo s Harrym a Ronem, a proto pavouk, který je ohrožoval, se pro dítě stal

nepřijatelným a naháněl mu hrůzu. Když už jsme mluvili o Harrym Potterovi, vzpomněla jsem si, že v jednom díle se žáci měli učit, jak se zbavit bubáka. Jediné, co mohlo bubáka zničit, byl smích. A proto si z něj dělaly legraci. Na tomto příkladu jsem dětem vysvětlila, že je důležité udělat si legraci z toho, čeho se bojíme, protože potom se náš strach zmírní a my se mu můžeme postavit.

Když jsme si povyprávěli vlastní zážitky z hrůzu nahánějících zvířat, dostaly děti za úkol nakreslit zvíře, ze kterého mají největší strach. Tento nákras dětem sloužil, jako návrh. Poté jsem každému dítěti rozdala podložky, špachtle a hlínu, aby své zvíře vymodelovalo. Jakmile byla zvířata dokončena, nechaly jsme je zaschnout a nakonec jsme je vypálili v keramické peci. Po prvním výpalu jsme zvířata naglazovali. Zde jsem chtěla, aby děti pomocí glazury svá zvířata zesměšnily. Po naglazování se dala zvířata naposledy vypálit do pece.

Závěr: Po dokončení všech zvířat jsme si s dětmi udělali malou výstavku a povídali si o tom, jak se jim které zvíře povedlo a jestli se ho ještě bojí.

Hodnocení: Výsledné práce se dětem povedly, bohužel „zesměšnění“ zvířat zde není moc patrné. Zvířata jsou většinou zdobena barvami, které odpovídají jejich přirozeným barvám, i tvar a postoj zvířat se nijak neliší od běžného. U této skupiny jsem to však předpokládala, a tak mi šlo především o to, aby děti byly schopny říct, čeho se na kterém zvířeti bojí a proč, a to se povedlo.

3. 1. 2 Keramika a prostorová tvorba

Téma: „Fobie aneb Čeho se bojíme“

Cíl: Schopnost mluvit o svém strachu a o tom, co cítím, když mám strach

Obsah: Modelování zvířat z keramické hlíny

Kompetence: Děti umí pojmenovat svůj strach a dát mu reálnou podobu

Mezipředmětové vztahy: Biologie

Věková skupina: 8- 18 let

Časová dotace: 6 výukových hodin

Organizace: Individuální

Pomůcky: Keramická šamotová hlína, podložky, nože, špachtle, houbičky, voda, misky, glazury, štětce, papíry, pastelky

Motivace: Formou rozhovoru

Metodický postup: V této skupině jsem, stejně jako u mladších dětí, zvolila stejný způsob motivace a to formou rozhovoru nad knihami. Společně jsme si prohlíželi knihy o zvířatech a povídali si o tom, co cítíme, když se na dané zvíře podíváme a co nás na tomto zvířeti nejvíce odpuzuje. Také jsme si vyprávěli o tom, jak bychom si nejlépe z tohoto zvířete udělali legraci, kdybychom ho potkali.

Následně jsem dětem rozdala papíry a zvíře, které si zvolili jako nejvíce nahánějící hrůzu, si měly nakreslit. Kresba jim sloužila jako návrh. Po dokreslení návrhů jsem dětem rozdala potřebné pomůcky a hlínu a začaly modelovat. Vymodelovaná zvířata, některé děti ještě před prvním výpalem nabarvily engobou. Po výpalu si ostatní svá zvířata naglazovaly, děti, které svá zvířata dekorovaly engobou, je jen namočily do transparentní glazury. Poté jsme daly zvířata naposledy vypálit na 1060°C.

Závěr: Když byla všechna zvířata dokončena, opět jsme si udělali menší výstavu. Zvířata jsme rozložili na stole a každé z dětí mělo za úkol nám své zvíře představit, říct proč se tohoto zvířete bojí a zda se jeho strach trochu zmírnil, když toto zvíře modeloval.

Hodnocení: Ani u této skupiny není patrné, že by svá zvířata nějakým způsobem zesměšnil. Legraci si z nich dělali během modelování, a jak se později zmínili, tato práce se jim velmi líbila, i když se svého strachu nijak nezbavili.

3. 1. 3 Keramika pro dospělé

Téma: „Fobie aneb Čeho se bojíme“

Cíl: Groteskně vymodelovat zvíře, ze kterého máme strach

Obsah: Modelování obávaného zvířete

Kompetence: Návštěvníci kurzu budou schopni vymodelovat zvíře, ze kterého mají strach, tak aby si z něj zároveň udělali legraci.

Mezipředmětové vztahy: Biologie, společenské vědy

Věková skupina: 18- 60 let

Časové dotace: 4 výukové hodiny

Organizace: Individuální

Pomůcky: Keramická šamotová hlína, podložky, nože, špachtle, houbičky, voda, misky, glazury, štětce

Motivace: Formou rozhovoru

Metodický postup: Téma „Fobie aneb Čeho se bojíme“ jsem měla možnost realizovat také v kroužku, který je určen jen pro dospělé. Stejně jako u dětí jsme si i s dospělými vyprávěli o tom, z čeho máme strach a jaké pocity při strachu prožíváme. Také jich jsem se ptala, zda někdy zkoušeli svůj strach obelstít humorem. A někteří se opravdu snaží svůj strach nahradit legrací. Jako první jsem návštěvníkům kurzu dala za úkol, aby vymodelovali zvíře, kterého se nejvíce bojí a pokusili se udělat si z něj nějakým způsobem legraci. Vytvořili tak zajímavé tvory s mnohdy groteskním výrazem. Nakonec jsem je poprosila, zda by mohli vymodelovat pocit, který prožívají, když se bojí. Tento úkol nebyl přijat s velkým nadšením, jelikož většina návštěvníků tohoto kurzu nerada tvoří abstraktní díla. Navzdory tomu vznikly zajímavé objekty. Například paní B. ztvárnila svůj pocit strachu jako nějakou jeskyni. Svou plastiku pak okomentovala tím, že ve strachu prožívá pocit, jakoby padala, ale malá kulička, která je zde zabořena v pravé dolní části, představuje malou naději, že vše nakonec dobře dopadne.

Závěr: Na závěr jsme si své výtvary vystavili a popovídali jsme si o nich.

Hodnocení: Konečná díla se všem povedla. Zjistila jsem však, že dospělí jsou na rozdíl od dětí, více svázáni ve své tvorbě a měla jsem pocit, že se nedokážou během tvorby uvolnit, jelikož je především zajímá, co na výsledné dílo řekne okolí.

Během práce s jednotlivými skupinami jsem zjistila, že každý z nás se něčeho bojí, ať už se jedná o nějaké hrůzu nahánějící zvíře nebo např. o strach ze ztráty blízkého člověka.

Každý z nás prožívá během svého strachu různé pocity, které nás mohou svazovat. Proto si myslím, že je velice důležité umět se svým strachům postavit, aby nás nakonec nepohltily.

3. 2 Strach

Téma: Strach

Cíl: Vytvoření masky, která by měla znázorňovat nějaký abstraktní strach

Obsah: Návštěva výstavy Františka Tichého v Muzeu umění v Olomouci, Výroba masek z keramické hlíny

Kompetence: Děti umí pojmenovat svůj strach a umí jej převést do reálné podoby

Mezipředmětové vztahy: Dějepis, společenské vědy

Věková skupina: 8- 18 let

Časové dotace: 6 výukových hodin

Organizace: Individuální

Pomůcky: Keramická šamotová hlína, podložky, nože, špachtle, houbičky, voda, misky, glazury, štětce

Motivace: Návštěva výstavy František Tichý- Muzeum

Metodický postup: Jako motivace jsem využila právě probíhající výstavu Františka Tichého v Muzeu umění v Olomouci. Zde jsem děti přivedla, aby se seznámily s dílem současného českého výtvarníka. Mohly zde pozorovat různorodost jeho práce. Součástí návštěvy výstavy bylo také nakreslení díla, které děti nejvíce zaujalo. Poté jsme se zastavili u hlav, které autor vytvořil z mořských řas postupným sesycháním a tvarováním. Zde jsme si povídali o tom, jak tyto hlavy na děti působí, co cítí, když se na ně dívají. Děti se mi během rozhovoru svěřily s tím, že jim pohled na tyto hlavy naháněl velmi zvláštní, až strašidelný pocit. Začali jsme si tedy povídat o strachu, co to je a čeho se ještě kromě zvířat bojíme. Na základě této diskuze jsme vytvořili sérii masek, kdy má každá maska zpodobňovat strach každého dítěte. Například strach ze samoty, z ticha atd. Děti si během této práce uvědomily, že existují i strachy abstraktní, které člověk nedokáže jen tak vysvětlit, prostě je prožívá.

Masky jsme nakonec doplnili ještě přírodninami, jako jsou větve a listí, abychom tak zdůraznili jejich význam.

Závěr: Nakonec jsme si všechny masky vystavili a povídali si o nich. Co která představuje a každé z dětí vysvětlovalo, co cítí, když tento strach prožívá.

Hodnocení: Masky dopadly velmi dobře. Děti během jejich tvorby pochopily, že existují i jiné formy strachu, než strachy ze zvířat. Byly schopny své obavy pojmenovat.

Závěr

Ve své diplomové práci s názvem Grotteska jsem se snažila nastínit možnost, jak pracovat s vlastním strachem a úzkostí pomocí humoru.

Již v minulosti si umělci prostřednictvím grotesky dělali legraci z vážných událostí. Chtěli tak zdůraznit absurditu daných chvil, nebo se snažili skrz umění zmírnit dopad těchto nešťastných momentů na samotného člověka.

Já jsem však ve své práci chtěla groteskním způsobem zobrazit pocity, které se odehrávají přímo v mém nitru, nikoli situace, jímž jsem byla svědkem. Účelem bylo udělat si legraci z úzkostných stavů, a tím se na ně podívat z jiného pohledu. Jako prostředek pro vyjádření strachu a úzkosti jsem si zvolila vybrané fobie, abych svou myšlenku přiblížila lidem, kteří úzkostnými stavy netrpí. Strach z pavouků, hadů, myší, letadel, lékařů a uzavřených prostor jsou nejčastějšími fobiemi, se kterými jsem se setkala. Pouze panický strach ze žraloka je mou osobní fobií.

Jednotlivé fobie jsem ztvárnila v groteskní pozici tak, abych zesměšnila jejich vzhled, který je častou příčinou vzniku panického strachu.

V průběhu realizace své diplomové práce jsem však zjistila, že pracovat s vlastními úzkostmi a strachem je velmi obtížné. Pokud jsem mohla modelovat a vytvářet své drobné plastiky, žádný strach ani úzkostné stavy jsem nepociťovala. Práce na těchto soškách odváděla mou pozornost od každodenních problémů, a já jsem neměla možnost uvažovat nad vlastními emocemi. Problém však nastal ve chvíli, kdy se začal přibližovat termín odevzdání diplomové práce. V tu chvíli mne zachvátili pocity paniky a beznaděje a úzkostné stavy začaly být nekontrolovatelné. Již jsem nemohla tvořit pro radost, ale tlačil mne čas a práce se pro mne stala oprátkou, která se stále více utahovala. Uvědomila jsem si, že pokud by chtěl kdokoli pracovat s vlastním strachem a úzkostí, měl by se těmto pokusům věnovat ve chvíli, kdy je v klidu a neprožívá žádný stres. Protože ve stresu ztrácíme kontrolu nad vlastními emocemi. Ale tato zkušenost nebyla bezvýznamná. I přes tyto problémy jsem se nakonec dokázala chytit svého záchranného lana- humoru, který mi pomohl utišit vtíravé pocity úzkosti.

Abych zjistila, jak pocity strachu vnímají i ostatní lidé, rozhodla jsem se své téma realizovat v Domě dětí a mládeže v Olomouci, kde od roku 2010 pracuji. Zde jsem měla možnost pracovat jak s dětmi mladšího školního věku, tak s dospělými. Myslím si, že se všichni moji svěřenci ujali tohoto úkolu dobře. Mohu jen doufat, že se jim práce líbila

a třeba, až se jednou budou něčeho bát, nebo se o ně bude pokoušet úzkost, vzpomenou si, že pomocí smíchu a legrace dokážou překonat i ty nejtěžší chvíle.

Seznam vyobrazení

1. **Pinturicchio**- Strop katedrální knihovny v Sieně, po r. 1502

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Biblioteca_Duomo_Siena-2_Apr_2008.jpg

2. **Raffael Santi**- *Sala di Costantino*

Zdroj: http://it.wikipedia.org/wiki/Stanze_di_Raffaello

3. Královnina ložnice ve Versailles

Zdroj: <http://www.visitingdc.com/paris/queens-bedroom-versailles.asp>

4. **Francisco Goya**- *Caprichos- Spánek rozumu plodí příšery*, č. 43, Akvatinta, okolo r. 1797

Zdroj: <http://en.wikipedia.org/wiki/Caprichos>

5. **Francisco Goya**- *Caprichos- Říkají ano a dávají ruce prvnímu přicházejícímu*, č. 2, Akvatinta, r. 1799, 215x 150 mm

Zdroj: <http://www.artrenewal.org/pages/artwork.php?artworkid=2407&size=large>

6. **Francisco Goya**- *Nikdo nezná sám sebe*, č. 6, 1799, akvatinta, 215x 150 mm

Zdroj: <http://etchingfitness.blogspot.com/2010/03/francisco-de-goya-los-caprichos.html>

7. **Francisco Goya**- *Caprichos- Bravo!*, č. 38, Akvatinta

Zdroj: <http://www.odaha.com/francisco-goya/rozmary>

8. **Francisco Goya**- *Caprichos- Jaký zlatý zobák*, č. 53, 1796- 1797, Akvatinta

Zdroj: <http://art-for-a-change.com/blog/2010/06/goya-los-caprichos-in-los-angeles.html>

9. **Pablo Picasso**- *Guernica*, 1937, olej na plátně, 349x 777 cm

Zdroj: <http://www.caribousmom.com/2008/09/15/guernica-book-review/>

10. **Jiří Sopko**- *Hlavonožec*, 1975, olej na plátně, 135 x 95 cm

Zdroj: <http://artlist.cz/?id=1372>

11. **Jiří Sopko**- *Počítadlo*, 1981, olej na plátně, 130x 150 cm

Zdroj: <http://82.114.195.35:90/ProjektModerniUmeni/2.pol.20.stol/Um%C4%9Bn%C3%AD%20po%20.20sv%C4%9Btov%C3%A9%20v%C3%A1lce/Nov%C3%A1%20figurace.%20sv%C4%9Bt%20a%20C4%8Cechy/Ji%C5%99%C3%AD%20Sopko%20-Po%C4%8Ditadlo.jpg>

12. **Jiří Načeradský**- *Japonský pilot*, 1967, olej, plátno, 130 × 150 cm

Zdroj: <http://www.hofyland.cz/?club&klub=17235>

13. **Jiří Načeradský**- *Kudlanky*, 160 x 245 cm, okolo r. 2009, olej na plátně, sign.

Zdroj: <http://www.novinky.cz/kultura/189614-zeleny-sex-od-malire-jiriho-naceradskeho-je-k-videni-v-prazskem-manesu.html>

14. **Karel Nepraš**- *Baletka*, 1987, kovová konstrukce, drát, textil, lak, vodovodní kohoutky, v. 130 cm

Zdroj: http://kultura.idnes.cz/nepras-a-sopko-spolecne-vystavuji-na-hrade-fjy-vytvarneum.aspx?c=A021001_190332_vytvarneum_vlk

15. **Karel Pauzer**- *Psí rodina*, 1988, pálená polychromovaná hlína, 130 x 230 x 250 cm

Zdroj: BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. ISBN 9788020014896.

16. **Hana Purkrábková**- *Havlín*, 1985, pálená hlína, 36x 50 cm

Zdroj: BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. ISBN 9788020014896.

17. **Hana Purkrábková**- *Hloubavec*, 1992

Zdroj: PURKRÁBKOVÁ, Hana. *Hana Purkrábková - Vybraná společnost: Karel Pauzer - Trochu přírodopisu : [katalog, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích, červenec - září 2004, Letohrádek Ostrov, pobočka Galerie umění v Karlových Varech, červenec - srpen 2005*. 1. vyd. V Litoměřicích: Severočeská galerie výtvarného umění, 2004. ISBN 80-85090-56-2.

18. **Pravoslav Rada**- *Sedící Pegas*, 1987, glazovaná majolika s obtisky

Zdroj: <http://www.upm.cz/index.php?language=cz&page=123&year=2011&id=171>

19. **Pravoslav Rada**- *Pták se žlutozelenými znaky, Pták se zelenočervenými znaky*, 70. léta 20. století, v. 14 cm, v. 8 cm

Zdroj: http://www.curatedobject.us/the_curated_object_/2011/01/exhibitions-prague-p-rada-par%C3%A1da-pravoslav-rada-art-ceramics-decorative-arts-museum-prague-the-curat.html

20. **Niki de Saint Phalle**- *Tirs*, okolo r. 1960, prostřelené plastické sáčky naplněné barvou

Zdroj: <http://iamthechildofthemoon.blogspot.com/2008/11/niki-de-saint-phalle.html>

21. **Niki de Saint Phalle**- *Nanyňka anděl*, 1994

Zdroj: <http://www.artfacts.net/en/artist/niki-de-saint-phalle-6027/artwork/nana-lange-4754.html>

22. **Niki de Saint Phalle**- *Hon*, 1968

Zdroj: http://daddytypes.com/2008/03/11/thats_wack_lea_lublin_and_niki_de_saint_phalles_feminist_baby_art_at_ps1.php

23. **Niki de Saint Phalle**- *Giardino dei Tarocchi v Garavicchiu*, konec 70. let 20. století

Zdroj: http://www.terminartors.com/artworkprofile/Saint-Phalle_Niki_de-The_High_Priestess

Seznam použité literatury a dalších zdrojů informací

Knižní publikace

BREGANTOVÁ, Polana. *Dějiny českého výtvarného umění: (VI-2), 1958-2000*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2007. ISBN 9788020014896.

KLINGENDER, F. D. *Goya v demokratické tradici*. Praha: Melantrich, 1951

NEŠPOR, Karel. *Léčivá moc smíchu*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2010. ISBN 978-807-0218-785.

Ottův slovník naučný; ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí: X. díl, Gens-Hedwigia. Praha: Vydavatel a nakladatel J. Otto, 1896

PRAŠKOVÁ, Hana a Ján PRAŠKO. *Úzkostné a fobické poruchy: malá psychiatrie pro praktické lékaře*. 1. vyd. Praha: Galén, 2000. Folia practica. ISBN 80-726-2039-8.

PRAŠKO, Ján, Hana PRAŠKOVÁ a Jana PRAŠKOVÁ. *Specifické fobie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-300-0.

Ženy v umění = Women artists: 20. a 21. století. Praha: Slovart, 2004. ISBN 80-720-9626-5.

Periodikum

Keramika a sklo: Časopis pro design a umění. Hradec Králové: APC s.r.o., 2004, roč. 2004, č. 5. ISSN 12113-5240.

Keramika a sklo: Časopis pro design a umění. Hradec Králové: APC s.r.o., 2004, roč. 2004, č. 6. ISSN 12113-5240.

Katalogy

NEPRAŠ, Karel. *Sochy*. b. m.: b. n., 1992, s. 4. ISBN 80-7010-012-5.

Anotace

Jméno a příjmení	Bc. Bohumila Kohutová
Katedra nebo ústav	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce	Mgr. MgA. Veronika Selingerová
Rok obhajoby	2012
Název práce	Groteska
Název práce v angličtině	Grotesque
Anotace práce	Praktická diplomová práce s názvem Groteska se zabývá možností jak pracovat s vlastním strachem a úzkostí pomocí humoru. Součástí praktické diplomové práce je soubor šesti drobných keramických plastik. Groteskním způsobem jsou zde zobrazovány nejčastější fobie, které v této práci představují zhmotněný strach a úzkost.
Klíčová slova	Groteska, humor, strach, úzkost, fobie, keramická plastika
Anotace v angličtině	Practical thesis titled The Grotesque considers how to cope with one's own fear and anxiety via humour. Part of the thesis is a practical set of six small ceramic sculptures. The most common phobias that represent materialized fear and anxiety in this thesis, are displayed in a grotesque way here.
Klíčová slova v angličtině	Grotesque, humor, fear, anxiety, phobia, ceramic sculpture
Přílohy vázané v práci	Fotografie výsledků praktické diplomové práce
Rozsah práce	61 stran
Jazyk práce	Český jazyk